CC BY NC ND

01 November 2023

Co-funded by the European Union

Program a plány lekcií/Modulov pre školiteľov ABA v materských školách

Project No: 2023-1-IE01-KA220-SCH-000152387
Financované Európskou úniou. Vyjadrené názory a postoje sú názormi a vyhláseniami autora(-ov) a nemusia nevyhnutne odrážať názory a stanoviská Európskej únie alebo Európskej výkonnej agentúry pre vzdelávanie a kultúru (EACEA). Európska únia ani EACEA za ne nepreberajú žiadnu zodpovednosť.

Úvod

Vitajte v príručke pre školiteľov ABA v materských školách, Program a plány lekcií/Modulov na realizáciu interaktívneho a vzdelávacieho školenia o poruchách autistického spektra (PAS) a metódach riešenia problémového správania. Príručka pre školiteľov ABA v Materských školách ponúka podrobný plán dvojdňového školenia vrátane dôležitých tém, ako sú povedomie o autizme, behaviorálne intervencie, hodnotenie správania, meranie správania a metódy riešenia problémového správania. Plán školenia je starostlivo naplánovaný tak, aby sa účastníci dôkladne oboznámili s problematikou porúch autistického spektra a osvojili si úspešné techniky zvládania problémového správania. Program zahŕňa praktické a skupinové aktivity a reflexné sedenia.

Veríme, že tento materiál bude prínosom pri zostavovaní praktických školení.

Funded by the European Union. Views and opinions expressed are those of the author(s) only and do not necessarily reflect those of the European Union or the European Education and Culture Executive Agency (EACEA). Neither the European Union nor EACEA can be held responsible for them.

Program školenia
Deň 1.

Cieľ 1. dňa: Poskytnúť interaktívne a informatívne školenie o poruchách autistického spektra (PAS) a behaviorálnych stratégiách riešenia problémového správania.

1. **Úvod**
   - Privítanie a predstavenie školiteľa.
   - Predstavenie účastníkov a ich očakávania.
   - Vyzdvihnutie významu spätnej väzby a vytvorenie tímov pre spätnú väzbu.
   - Prehľad programu školenia.
   - Zoznamovacie hry - Icebreakers (príloha 1).
   - Spätná väzba (príloha 2).
   - Vstupné hodnotenie (príloha 3).

2. **Porozumenie poruche autistického spektra**
   - Školiteľ objasní definíciu a charakteristiku poruchy autistického spektra.
   - Účastníci sa oboznámia s diagnostickými kritériami porúch autistického spektra.
   - Príklady navrhovaných činností:
     - Analýza prípadovej štúdie: Rozbor jednotlivých príkladov osôb s poruchami autistického spektra a identifikácia charakteristík a funkcií správania (príloha 4)
     - Aktivita hrania rolí: Simulujte scenáre s cieľom identifikovať charakteristiky porúch autistického spektra (príloha 4).
     - Diskusia v skupine: Podeľte sa o názory, otázky alebo skúsenosti týkajúce sa porúch autistického spektra (príloha 4).

Funded by the European Union. Views and opinions expressed are those of the author(s) only and do not necessarily reflect those of the European Union or the European Education and Culture Executive Agency (EACEA). Neither the European Union nor EACEA can be held responsible for them.

3. **Behaviorálne intervencie**
    - Definujte čo je a čo nie je správanie (príloha 5)
    - Vysvetlite model ABC správania (príloha 6).

4. **Princípy správania**
    - Definujete princípy správania (Príloha 6).
    - Diskutujte posilnenie a trest (Príloha 6).
5. **Funkcie správania:**
    - Definujte funkcie správania (Príloha 7).
    - Vedieť ako identifikovať funkcie správania (Príloha 7).
    - Vymenujte základné funkcie správania (Príloha 7).

6. **Spätná väzbe k dňu 1**
    - Poskytnite spätnú väzbu a ďalšie odporúčania

7. **Zhrnutie:**
    - Zhrnutie kľúčových bodov z prvého dňa.
    - Náhľad na Deň 2

Funded by the European Union. Views and opinions expressed are those of the author(s) only and do not necessarily reflect those of the European Union or the European Education and Culture Executive Agency (EACEA). Neither the European Union nor EACEA can be held responsible for them.

Deň 2

Cieľ 2. dňa: Poskytnúť interaktívne a informatívne školenie o funkčnom hodnotení správania, meraní správania a stratégiách na elimináciu problémového správania.

1. **Úvod:**
   - Privítanie a krátka rekapitulácia stretnutia z predchádzajúceho dňa (Príloha 8).
   - Prehľad programu školenia v deň 2.

2. **Meranie správania:**
   - Vysvetliť význam merania správania (Príloha 9).
   - Predstaviť štandardné metódy merania správania (frekvencia, dĺžka trvania, interval) (Príloha 9).
   - Ukázať, ako tieto metódy uplatňovať (Príloha 9).

3. **Funkčné behaviorálne hodnotenie:**
   - Vysvetliť význam funkčného behaviorálneho hodnotenia
   - Prezentovať štandardné metódy funkčného hodnotenia správania (nepriame a priame)
   - Ukázať, ako sa realizuje funkčné hodnotenie správania (Príloha 10).

4. **Stratégie na elimináciu problémového správania**
   - Predstaviť základné stratégie na elimináciu problémového správania (pozitívne posilňovanie, vyhasínanie, diferencované posilňovanie).
   - Ukázať, ako tieto stratégie uplatňovať v praxi (príloha 11).
   - Vysvetliť význam behaviorálnych intervencií a základných stratégií (príloha 5).

Funded by the European Union. Views and opinions expressed are those of the author(s) only and do not necessarily reflect those of the European Union or the European Education and Culture Executive Agency (EACEA). Neither the European Union nor EACEA can be held responsible for them.

- Ukázať, ako tieto stratégie uplatňovať v praxi (príloha 5).

5. **Stres a Vyhorenie**
   - Definovať stres a vyhorenie.
   - viesť diskusiu o vplyve stresu na život učiteľov.
   - Rozpoznať osobné stresory a varovné signály.
   - Predstaviť rôzne techniky zvládania stresu a význam proaktívnych opatrení (príloha 11).

6. **Zhrnutie**
   - Zhrňte kľúčové poznatky zo stretnutia.
   - Poskytnite účastníkom čas na kladenie otázok a zdieľanie myšlienok.
   - Aktivita na zamyslenie: Zreflektujte priebeh stretnutia a podeľte sa o svoje myšlienky alebo otázky týkajúce sa prebraných tém.

7. **Hodnotenie po ukončení školenia (Príloha 3)**

8. **Záverečný ceremoniál:**
   - Poďakovanie účastníkom za účasť na školení.
   - Rozdajte účastníkom osvedčenia o absolvovaní školenia.
   - Zozbierajte anonymnú spätnú väzbu na školenie (príloha 12).

Funded by the European Union. Views and opinions expressed are those of the author(s) only and do not necessarily reflect those of the European Union or the European Education and Culture Executive Agency (EACEA). Neither the European Union nor EACEA can be held responsible for them.

Príloha 1

Zoznamovacie hry: Nájdi niekoho kto...:

- Cieľ: Získať päť po sebe idúcich políčok horizontálne, vertikálne alebo diagonálne a zároveň byť prvý.
- Nájdite zhodu: Pýtajte sa spoluhráčov na otázky zo štvorčekov na vašej karte.
- Vypĺňanie štvorcov: Keď získate zhodu, zapíšte do štvorca príslušné meno.
- Ak máte päť políčok vyplnených (vertikálne, horizontálne, diagonálne), zakričte: „Bingo!“.

NÁJDI NIEKOHO KTO...				
Vie postaviť vysokú vežu z kociek	Maľoval dnes s prstami	Priniesol špeciálnu pochutinku do triedy	Pozná pesničku aj s pohybmi prstov	Vie čítať príbeh v rôznym tónom hlasu
Je pes jeho obľúbeným domácim zvieratkom	Má oblečené niečo s bodkami	Má nejaký talent	Má so sebou fotku svojej rodiny	Vie nakresliť sviešnú tvár
Rád spieva	Pozná smiešny tanec, ktorý ťa vie naučiť	Vie kúzlo	Vie vymenovať všetky farby dúhy	Má obľúbenú knižnú postavu
Vie napodobniť nejaký zvuk zvieraťa	Pozná zábavný spôsob ako motivovať deti k upratovaniu	Pozná hru, pri ktorej nie sú potrebné hračky	Priniesol si špeciálny predmet z domu	Vie vymyslieť rozprávku
Pozná dobrý vtip	Vie ako urobiť lietadlo z papiera	Obľubuje turistiku	Vie povedať „ahoj“ v iných jazykoch	Má špeciálny spôsob ako upokojiť plačúce dieťa

Funded by the European Union. Views and opinions expressed are those of the author(s) only and do not necessarily reflect those of the European Union or the European Education and Culture Executive Agency (EACEA). Neither the European Union nor EACEA can be held responsible for them.

Príloha 2

Skupinové aktivity:

- Účastníci vytvoria tímy pre spätnú väzbu a pridelia si úlohy, napríklad zapisovateľa alebo hovorcu.
- Tímy poskytnú spätnú väzbu na konci každého dňa školenia.

Príloha 3

- Vstupné hodnotenie a hodnotenie na konci školenia (výstupné)
    - Cieľ:
        - Tieto hodnotenia majú za úlohu zistiť východiskovú úroveň vedomostí a sebadôvery účastníkov v oblasti porúch autistického spektra a stratégií behaviorálnych intervencií pred a po školení. To Vám pomôže navrhnúť školenie tak, aby vyhovovalo všetkým požiadavkám účastníkov, a posúdiť vplyv školenia na úroveň vedomostí a sebadôvery u účastníkov školenie po jeho ukončení.
    - Vstupné hodnotenie:
        - V tomto vstupnom hodnotení sa získajú informácie o očakávaniach účastníkov, ich motivácii a základných znalostiach o PAS a riešení problémového správania. Je rozdelené do troch častí:

        1. Očakávania a motivácia:

Funded by the European Union. Views and opinions expressed are those of the author(s) only and do not necessarily reflect those of the European Union or the European Education and Culture Executive Agency (EACEA). Neither the European Union nor EACEA can be held responsible for them.

- Cieľom je zistiť, čo účastníci očakávajú od školenia a prečo sa ho chcú zúčastniť. Zisťujú sa predovšetkým očakávania, prínosy, motivácia, preferované spôsoby vzdelávania a konkrétne témy ich záujmu.

2. Východisková úroveň vedomostí:

- V tomto školení si účastníci zopakujú svoje vedomosti o kľúčových pojmoch súvisiacich s poruchami autistického spektra a behaviorálnou intervenciou. Otázky s výberom odpovede sa týkajú hlavných charakteristík PAS, skorých príznakov PAS, behaviorálne intervencie, ABC modelu správania a základných metód merania správania.

3. Otázky založené na sebadôvere:

- Táto subškála zisťuje úroveň sebadôvery účastníkov pri začleňovaní detí s autizmom do tried bežného typu, pri riešení problémového správania, pri pochopení charakteristík PAS, pri uplatňovaní ABC správania a pri zvládaní pracovného stresu.

- Výstupné hodnotenie (v závere školenia):
  - Táto sa vykonáva okamžite po skončení školenia s cieľom preskúmať efektivitu školenia z hľadiska vedomostí a sebadôvery účastníka. Toto hodnotenie má tri časti, a to:

1. Spokojnosť a dopad:

- Táto časť pomáha posúdiť, či sa splnili očakávania účastníkov školenia a ako im školenie pomohlo v ich pracovnom alebo osobnom živote. Otázky sú zamerané aj na zodpovedanie otázky, či školenie splnilo ich pôvodné dôvody na účasť na takomto školení a ktoré aktivity alebo metódy školenia boli pre nich najviac užitočné.

2. Uchovanie vedomostí

- V tejto časti sa opätovne hodnotí, ako účastníci chápu kritické pojmy týkajúce sa porúch autistického spektra a behaviorálnych intervencií, pričom sa používajú rovnaké otázky ako vo vstupnom hodnotení. To umožňuje priame porovnanie vedomostí pred a po školení.

3. Otázky založené na sebadôvere:

- Táto subškála meria zmeny v miere dôvery účastníkov v ich schopnosti:
  a) Začleniť detí s autizmom do tried bežného typu
  b) Riešiť problémové správanie
  c) Pochopiť základné charakteristiky porúch autistického spektra
  d) Uplatňovať ABC správania
  e) Zvládnuť stres súvisiaci s prácou.

Funded by the European Union. Views and opinions expressed are those of the author(s) only and do not necessarily reflect those of the European Union or the European Education and Culture Executive Agency (EACEA). Neither the European Union nor EACEA can be held responsible for them.

- Inštrukcie:
    - Vstupné hodnotenie je potrebné vyplniť pred školením a výstupné hodnotenie je potrebné vyplniť na konci školenia. V prípade vedomostných položiek majú účastníci vybrať najlepšiu dostupnú odpoveď. V prípade položiek týkajúcich sa dôvery majú účastníci na stupnici od 1 do 5 uviesť skóre podľa toho, nakoľko si istí odpoveďou.
    - Porovnanie výsledkov vstupného hodnotenia s výsledkami získanými po školení Vám umožní zistiť účinnosť pripraveného školenia a načrtnúť oblasti, ktoré by si vyžadovali ďalšie zlepšenie. Spätná väzba zabezpečí, že budúce školenia budú stále efektívnejšie a pre účastníkov prínosnejšie.

Funded by the European Union. Views and opinions expressed are those of the author(s) only and do not necessarily reflect those of the European Union or the European Education and Culture Executive Agency (EACEA). Neither the European Union nor EACEA can be held responsible for them.

Vstupné hodnotenie

Sekcia 1: OČAKÁVANIA A MOTIVÁCIA

Aké sú Vaše očakávania od tohto školenia?

A. Lepšie pochopenie porúch autistického spektra (PAS) a jeho charakteristík

B. Získať vedomosti a praktické zručnosti o behaviorálnych intervenciách pre deti s PAS.

C. Vedieť ako efektívne reagovať na problémové správanie detí s PAS

D. Všetko z uvedeného

E. Nič z uvedeného

Čo dúfate, že si z tohto školenia odnesiete a pomôže vám to v práci alebo v osobnom živote?

A. Prehĺbenie vedomostí o PAS

B. Zlepšiť si svoje zručností v oblasti riešenia problémového správania

C. Zlepšiť si svoje zručností v oblasti komunikácia s deťmi s PAS a ich rodinami

D. Znížiť stres a vyhorenie, ktoré prežívam

E. Všetko z uvedeného

F. Nič z uvedeného

Čo Vás motivovalo zúčastniť sa tohto školenia?

A. Profesijný rast

B. Osobný záujem

C. Požiadavka z práce

D. Všetko z uvedeného

E. Nič z uvedeného

Funded by the European Union. Views and opinions expressed are those of the author(s) only and do not necessarily reflect those of the European Union or the European Education and Culture Executive Agency (EACEA). Neither the European Union nor EACEA can be held responsible for them.

Ktoré z nasledujúcich aktivít alebo metód školenia by pre vás boli najúčinnejšie?
A. Prezentácia vo forme prednášky
B. Skupinové diskusie a spolupráca
C. Prípadové štúdie a situácie
D. Hranie rolí a simulácie

E. Iné (Prosím popíš): _____

Aké témy sa chcete na tomto školení dozvedieť?
_____
_____
_____

Sekcia 2: ZÁKLADNÉ VEDOMOSTI

Ktorý z nasledujúcich príkladov je jedným z charakteristických znakov PAS?

A. Mentálne znevýhodnenie

B. Pretrvávajúce deficity v sociálnej komunikácii a interakcii

C. Hyperaktivita a impulzivita

D. Repetitívne opakovanie slov

Včasné znaky autizmu u detí predškolského veku sú:

A. Slabý očný kontakt a absentujúca imaginárna hra

B. Záchvaty hnevu a opozičné správanie

C. Pokročilá slovná zásoba a počiatočné čitateľské zručnosti

D. Citlivosť na zvuky a textúry

Behaviorálne intervencie sú najlepšie definované ako:

A. Postupy na zmenu správania prostredníctvom uplatňovania princípov učenia

B. Používanie liekov na riešenie problémového správania

Funded by the European Union. Views and opinions expressed are those of the author(s) only and do not necessarily reflect those of the European Union or the European Education and Culture Executive Agency (EACEA). Neither the European Union nor EACEA can be held responsible for them.

C. Zameranie sa na vnútorné myšlienky a motiváciu dieťaťa

D. Intervencia používaná výlučne pre osoby s poruchami autistického spektra

V ABC modely správania, "C" znamená:

A. Kontext (Context)

B. Dieťa (Child)

C. Komunikácia (Communication)

D. Následky (Consequences)

Dieťa, ktoré hádže hračku, aby upútalo pozornosť učiteľa, pravdepodobne prejavuje správanie z dôvodu:

A. Úniku

B. Získania niečoho hmatateľného

C. Pozornosti

D. Senzorických dôvodov

Ktorá metóda slúži na zaznamenávanie toho, ako často sa dané správanie vyskytuje v rámci stanoveného časového úseku?

A. Dĺžka

B. Početnosť

C. Frekvencia

D. Intervalové zaznamenávanie

Ponúkanie možností, ktoré dieťaťu pomôžu pri vykonávaní úlohy, je príkladom:

A. Proaktívne stratégie

B. Reaktívnej stratégie

C. Techniky trestu

Funded by the European Union. Views and opinions expressed are those of the author(s) only and do not necessarily reflect those of the European Union or the European Education and Culture Executive Agency (EACEA). Neither the European Union nor EACEA can be held responsible for them.

D. Procedúry posilňovania

Aké náhradné správanie je vhodné učiť, ak má dieťa záchvaty hnevu, aby získalo hračku?

A. Trpezlivo čakať, kým na neho príde rad

B. Vypýtať si hračku pomocou slov, posunkov alebo obrázka

C. Zahrať sa s inou hračkou

D. Všetko z uvedeného

Práca s deťmi, ktorých správanie je náročné, môže viesť k:

A. Väčšej pracovnej spokojnosti

B. Viac stresu

C. Menšiemu záujmu o prácu

D. Nič z uvedeného

Čo je cieľom posilňovania?

A. Zvýšiť pravdepodobnosť, že sa správanie znova objaví

B. Znížiť pravdepodobnosť, že sa správanie znova objaví

C. Nemá žiadny efekt na správanie

D. Nič z uvedeného

Funded by the European Union. Views and opinions expressed are those of the author(s) only and do not necessarily reflect those of the European Union or the European Education and Culture Executive Agency (EACEA). Neither the European Union nor EACEA can be held responsible for them.

Sekcia 3: OTÁZKY ZALOŽENÉ NA SEBADÔVERE

Ako akej miery ste si istý/á, že dokážete zapojiť dieťa s autizmom do aktivít s ostatnými deťmi?

1 (Vôbec si nie som istý/á)

2

3

4

5 (Veľmi istý/á)

Do akej miery ste si istý/á, že dokážete efektívne riešiť problémové správanie?

1 (Vôbec si nie som istý/á)

2

3

4

5 (Veľmi istý/á)

Ako dobre rozumiete základným charakteristikách porúch autistického spektra?

1 (Vôbec nie)

2

3

4

5 (Úplne im rozumiem)

Ako dobre rozumiete a viete v praxi využiť ABC model správania?

1 (Vôbec nie)

Funded by the European Union. Views and opinions expressed are those of the author(s) only and do not necessarily reflect those of the European Union or the European Education and Culture Executive Agency (EACEA). Neither the European Union nor EACEA can be held responsible for them.

2

3

4

5 (Úplne im rozumiem)

Máte pocit, že vďaka tomuto školeniu budete lepšie zvládať stres v práci?

1 (Vôbec nie)

2

3

4

5 (Určite áno)

Do akej miery ste si istý/á, že Vás toto školenie lepšie pripraví na zvládanie problémového správania u detí s poruchami autistického spektra?

1 (Vôbec si nie som istý/á)

2

3

4

5 (Veľmi istý/á)

Funded by the European Union. Views and opinions expressed are those of the author(s) only and do not necessarily reflect those of the European Union or the European Education and Culture Executive Agency (EACEA). Neither the European Union nor EACEA can be held responsible for them.

Hodnotenie po skončení školenia (východiskové)

Sekcia 1: OČAKÁVANIA A MOTIVÁCIA

Aké nové informácie ste školením získali?

A. Lepšie pochopenie porúch autistického spektra (PAS) a jeho charakteristík

B. Získať vedomosti a praktické zručnosti o behaviorálnych intervenciách pre deti s PAS.

C. Vedieť ako efektívne reagovať na problémové správanie detí s PAS

D. Všetko z uvedeného

E. Nič z uvedeného

V čom Vám toto školenie pomohlo z oblasti osobného a pracovného života?

A. Rozumiem viac o poruchách autistického spektra.

B. Dokážem lepšie riešiť problémové správanie

C. Zlepšil som svoje interakčné a komunikačné zručnosti s osobami s PAS a ich rodinami

D. Pomohlo mi udržať úroveň stresu a vyhorenia na minimálnej úrovni.

E. Všetko z uvedeného

F. Nič z uvedeného

Bolo toto školenie zamerané na dôvody, ktoré vás motivovali k účasti na ňom?

A. Profesijný rast

B. Osobný záujem

C. Požiadavka z práce

D. Všetko z uvedeného

E. Nič z uvedeného

Funded by the European Union. Views and opinions expressed are those of the author(s) only and do not necessarily reflect those of the European Union or the European Education and Culture Executive Agency (EACEA). Neither the European Union nor EACEA can be held responsible for them.

Ktoré z nasledujúcich aktivít alebo metód školenia boli pre Vás najúčinnejšie?
A. Prezentácia vo forme prednášky
B. Skupinové diskusie a spolupráca
C. Prípadové štúdie a situácie
D. Hranie rolí a simulácie

E. Iné (Prosím špecifikuj): _____

Ktoré z tém prezentovaných počas školenia boli pre vás najprínosnejšie?

_____
_____
_____

ČASŤ 2: UCHOVANIE VEDOMOSTÍ

Ktorý z nasledujúcich príkladov je jedným z charakteristických znakov PAS?

A. Mentálne znevýhodnenie

B. Pretrvávajúce deficity v sociálnej komunikácii a interakcii

C. Hyperaktivita a impulzivita

D. Repetitívne opakovanie slov

Aké sú včasné znaky autizmu u detí predškolského veku?

A. Slabý očný kontakt a absentujúca imaginárna hra

B. Záchvaty hnevu a opozičné správanie

C. Pokročilá slovná zásoba a počiatočné čitateľské zručnosti

D. Citlivosť na zvuky a textúry

Behaviorálne intervencie sú:

A. Postupy na zmenu správania prostredníctvom uplatňovania princípov učenia

B. Používanie liekov na riešenie problémového správania

Funded by the European Union. Views and opinions expressed are those of the author(s) only and do not necessarily reflect those of the European Union or the European Education and Culture Executive Agency (EACEA). Neither the European Union nor EACEA can be held responsible for them.

C. Zameranie sa na vnútorné myšlienky a motiváciu dieťaťa

D. Intervencia používaná výlučne pre osoby s poruchami autistického spektra

V ABC modely správania, "C" znamená:

A. Kontext (Context)

B. Dieťa (Child)

C. Komunikácia (Communication)

D. Následky (Consequences)

Dieťa, ktoré hádže hračku, aby upútalo pozornosť učiteľa, pravdepodobne prejavuje správanie z dôvodu:

A. Úniku

B. Získania niečoho hmatateľného

C. Pozornosti

D. Senzorických dôvodov

Ktorá metóda slúži na zaznamenávanie toho, ako často sa dané správanie vyskytuje v rámci stanoveného časového úseku?

A. Dĺžka

B. Početnosť

C. Frekvencia

D. Intervalové zaznamenávanie

Ponúkanie možností, ktoré dieťaťu pomôžu pri vykonávaní úlohy, je príkladom:

A. Proaktívne stratégie

B. Reaktívnej stratégie

C. Techniky trestu

Funded by the European Union. Views and opinions expressed are those of the author(s) only and do not necessarily reflect those of the European Union or the European Education and Culture Executive Agency (EACEA). Neither the European Union nor EACEA can be held responsible for them.

D. Procedúry posilňovania

Aké náhradné správanie je vhodné učiť, ak má dieťa záchvaty hnevu, aby získalo hračku?

A. Trpezlivo čakať, kým na neho príde rad

B. Vypýtať si hračku pomocou slov, posunkov alebo obrázka

C. Zahrať sa s inou hračkou

D. Všetko z uvedeného

Práca s deťmi, ktorých správanie je náročné, môže viesť k:

A. Väčšej pracovnej spokojnosti

B. Viac stresu

C. Menšiemu záujmu o prácu

D. Nič z uvedeného

Čo je cieľom posilňovania?

A. Zvýšiť pravdepodobnosť, že sa správanie znova objaví

B. Znížiť pravdepodobnosť, že sa správanie znova objaví

C. Nemá žiadny efekt na správanie

D. Nič z uvedeného

Funded by the European Union. Views and opinions expressed are those of the author(s) only and do not necessarily reflect those of the European Union or the European Education and Culture Executive Agency (EACEA). Neither the European Union nor EACEA can be held responsible for them.

Sekcia 3: OTÁZKY ZALOŽENÉ NA SEBADÔVERE

Ako akej miery ste si istý/á, že dokážete zapojiť dieťa s autizmom do aktivít s ostatnými deťmi?

1 (Vôbec si nie som istý/á)

2

3

4

5 (Veľmi istý/á)

Do akej miery ste si istý/á, že dokážete efektívne riešiť problémové správanie?

1 (Vôbec si nie som istý/á)

2

3

4

5 (Veľmi istý/á)

Ako dobre rozumiete základným charakteristikách porúch autistického spektra?

1 (Vôbec nie)

2

3

4

5 (Úplne im rozumiem)

Funded by the European Union. Views and opinions expressed are those of the author(s) only and do not necessarily reflect those of the European Union or the European Education and Culture Executive Agency (EACEA). Neither the European Union nor EACEA can be held responsible for them.

Ako dobre rozumiete a viete v praxi využiť ABC model správania?

1 (Vôbec nie)

2

3

4

5 (Úplne im rozumiem)

Máte pocit, že vďaka tomuto školeniu budete lepšie zvládať stres v práci?

1 (Vôbec nie)

2

3

4

5 (Určite áno)

Do akej miery ste si istý/á, že Vás toto školenie lepšie pripravilo na zvládanie problémového správania u detí s poruchami autistického spektra?

1 (Vôbec si nie som istý/á)

2

3

4

5 (Veľmi istý/á)

Funded by the European Union. Views and opinions expressed are those of the author(s) only and do not necessarily reflect those of the European Union or the European Education and Culture Executive Agency (EACEA). Neither the European Union nor EACEA can be held responsible for them.

Príloha 4

Príklady aktivít pre porozumenie porúch autistického spektra

Prípadová štúdia:

- *Päťročnému Jankovi bola diagnostikovaná porucha autistického spektra (PAS). Janko má problémy so sociálnou interakciou a často je pre neho náročné nadväzovať priateľstvá. Má málo záujmov a rád sa dlho sústredí na jeden predmet. Okrem toho sa u Janka prejavuje sebastimulačné správanie, keď pociťuje úzkosť alebo preťaženie, zahŕňajúc mávanie rukami a točenie sa v kruhu.*
- Po prečítaní prípadovej štúdie možno dospieť k záveru, že Janko vykazuje rôzne príznaky poruchy autistického spektra. Jedným z príznakov je jeho problém so sociálnou komunikáciou a nadväzovaním priateľstiev. Ďalším príznakom PAS je jeho úzky okruh záujmov a sklon k dlhodobej fixácii na jeden predmet. Okrem toho prejavuje sebastimulačné správanie, ako je mávanie rukami a otáčanie sa, čo tiež poukazuje na PAS. Sebastimulačné správanie je senzorický podmienené a pomáha mu zvládať pocit úzkosti alebo preťaženia.

Funded by the European Union. Views and opinions expressed are those of the author(s) only and do not necessarily reflect those of the European Union or the European Education and Culture Executive Agency (EACEA). Neither the European Union nor EACEA can be held responsible for them.

Prípadová štúdia:

- *Janke, 6-ročnému dievčatku, bola diagnostikovaná porucha autistického spektra (PAS). Má problém komunikovať s ľuďmi a často sa vyhýba očnému kontaktu. Rada sa hrá sama a hnevá sa, keď je jej rutina prerušená. Okrem toho prejavuje repetitívne správanie, ako je mávanie rukami a točenie sa dokola.*
- Po prečítaní prípadovej štúdie možno usúdiť, že Janka vykazuje viaceré znaky PAS. Jej ťažkosti v interakcii s ľuďmi a nenadväzovanie očného kontaktu poukazujú na ťažkosti v sociálnej komunikácii. Zároveň Janka uprednostňuje osamelú hru a hnevá sa, keď sa zmení jej rutina. Okrem toho, často vykonáva repetitívne pohyby, ako je jej účasť na opakujúcich sa činnostiach, ako je mávanie rukami a točenie sa v kruhu, čo je ďalšou črtou poruchy autistického spektra.
- Okrem toho, mávanie rukami a otáčanie môže slúžiť ako Jankine sebastimulačné správanie, ktoré je senzoricky podmienené a pomáha jej zvládnuť pocity rozrušenia.
- **Skupinová diskusia:**
    - Účastníci diskutujú a zdieľajú svoje názory, otázky alebo skúsenosti súvisiace s témou. Účastníci sa môžu napríklad podeliť o svoje skúsenosti s osobami s poruchami autistického spektra a o to, ako zvládli náročné správanie.

Funded by the European Union. Views and opinions expressed are those of the author(s) only and do not necessarily reflect those of the European Union or the European Education and Culture Executive Agency (EACEA). Neither the European Union nor EACEA can be held responsible for them.

Príloha 5

Príklady navrhovaných činností v rámci behaviorálnych intervencií:

Brainstormingové sedenie:

- Scenár Brainstormingu
  - Spýtaj sa: " S akými 2-3 najčastejšími problémovými správaniami sa stretávate vo vašej triede?“
  - Spýtajte sa: „Aké intervencie, ktoré ste vyskúšali, vám aspoň trochu pomohli?“ Školiteľ môže tieto intervencie napísať na tabuľu a vrátiť sa k nim po prednáške o stratégiách riešenia problémového správania a následne diskutovať o tom, či je ich súčasná intervencia správna a prečo.
- Diskusia:
  - V úvode nechajte účastníkov napísať svoje návrhy na samolepiace papieriky. To umožní rýchle zoskupenie podobných návrhov počas fázy diskusie.
  - Pozrite sa na VŠETKY navrhované správania a intervencie.
  - Môžete zhruba kategorizovať typy intervencií?
    - Proaktívne (zmeny v prostredí),
    - Učenie novej zručnosti (komunikácia, sebaregulácia), pod.

Praktická aktivita: Presné definovanie správania

Cieľ: Účastníci si vyskúšajú písanie jasných, pozorovateľných a merateľných definícií správania pre rôzne scenáre.

- Materiály:
  - Biela tabuľa alebo flipchart
  - Fixy
  - Vopred pripravené scenáre (pozri príklady nižšie)
  - Lepiace papieriky (dostatok pre každého účastníka na napísanie niekoľkých definícií)
- Inštrukcie:
  - Úvod (10 minút):
    - Zopakujte si charakteristiky dobre definovaného správania
      - Pozorovateľné: Možno ho priamo vidieť alebo počuť.
      - Merateľné: Dá sa spočítať alebo zmerať čas.
      - Cieľ: Vyvaruje sa subjektívnych interpretácií alebo úsudkov.
    - Uveďte príklad na dobrú a zlú definíciu správania
  - Praktické scenáre (20 minút):
    - Ukážte prvý scenár na tabuli/flipcharte.
    - Požiadajte účastníkov, aby si na samolepiace papieriky individuálne napísali definíciu správania a zamerali sa na to, aby bola pozorovateľná, merateľná a objektívna.
    - Po niekoľkých minútach požiadajte účastníkov, aby sa podelili o svoje definície.

Funded by the European Union. Views and opinions expressed are those of the author(s) only and do not necessarily reflect those of the European Union or the European Education and Culture Executive Agency (EACEA). Neither the European Union nor EACEA can be held responsible for them.

        - Ako skupina prediskutujte silné stránky každej definície a oblasti, ktoré je potrebné zlepšiť.
        - Usmernite diskusiu s cieľom spresniť a dosiahnuť jasnú a stručnú definíciu.
    - Práca v malých skupinách (20 minút):
        - Rozdeľte účastníkov do malých skupín (3-4 ľudia).
        - Každej skupine dajte inú prípadovú štúdiu (scenár).
        - Požiadajte skupiny, aby spoločne napísali 2-3 jasné definície správania pre svoj scenár.
        - Nechajte každú skupinu, aby sa o svoje definície podelila s celou skupinou a zároveň, aby si vypočuli spätnú väzbu.
    - Zhrnutie a Reflexia (10 minút):
        - Poukážte na spoločné ťažkosti, s ktorými sa účastníci stretli pri písaní definícií správania.
        - Znovu zdôraznite dôležitosť jasných definícií správania pre získanie presných údajov o správaní a plánovanie intervencií.
- Príklad scenárov:
    - *Dieťa v materskej škole opakovane rozhadzuje hračky po miestnosti.*
    - *Dieťa často plače a odmieta sa zúčastňovať skupinových aktivít.*
    - *Dieťa sa počas hry často slovne doťahuje s rovesníkmi.*
    - *Dieťa má problém zostať sedieť dlhší čas počas skupinovej aktivity.*

Ukážka:

Cieľ: Naučiť učiteľov v predškolských zariadeniach, ako používať pozitívne posilňovanie na podporu vzájomného delenia sa a striedania sa.

- Táto aktivita sa môže použiť aj počas Modulu 3 a Modulu 7.
- **Modelovanie (demonštrácia)**
    - Zahrajte dve krátke scénky s dobrovoľníkom alebo iným školiteľom: **Ukážte, čo sa NESMIE robiť** (pokarhanie Anny, nútenie ju vrátiť hračku).
        - Zdôraznite, prečo to nie je efektívne z dlhodobého hľadiska.
    - **Ukážte pozitívne posilňovanie:**
        - Počkajte na chvíľu, keď sa Anna podelí, hoci aj na krátko.
        - Okamžite ponúknite konkrétnu pochvalu: „Anna, páči sa mi, ako si sa podelila so Sárou o bábiku! To bolo skvelé delenie sa!"
    - Voliteľne: Pridajte malú hmatateľnú odmenu (nálepku atď.).
    - Kľúčové body, ktoré treba spomenúť:
        - Všimnite si aj malé príklady žiaduceho správania.
        - Chváľte konkrétne a zamerajte sa na to, čo urobili správne.
        - Dôležité je nadšenie! Deti reagujú na skutočnú pozitívnu pozornosť.
- **Hranie rolí**
    - Rozdeľte účastníkov do dvojíc. Ak to je možné, nech jedna osoba hrá dieťa typu "Anna".
    - Nastavte jednoduchý kontext: Hrajte sa s kockami.
    - Úloha: "Učiteľ" si prakticky nacvičí ako si všímať akékoľvek správanie podobné deleniu sa o hračky a posilňuje ho pochvalou a úsmevom.

Funded by the European Union. Views and opinions expressed are those of the author(s) only and do not necessarily reflect those of the European Union or the European Education and Culture Executive Agency (EACEA). Neither the European Union nor EACEA can be held responsible for them.

- Hranie rolí obmedzte na 2 - 3 minúty pre každú z nich.

- **Spätná väzba:**
  - Zachytili rýchlo žiaduce správanie ?
  - Bola pochvala špecifická a entuziastická?
  - Boli trpezliví, aj keď sa dieťa dlho nedelilo o hračky?
- **Skupinová diskusia:**
  - Čo sa vám zdalo jednoduché pri používaní pozitívneho posilňovania?
  - Čo bolo najnáročnejšie?
  - Ako by to mohlo vyzerať inak pri rôznych prejavoch problémového správania?
- **Skupinová aktivita**
  - Účastníci navrhnú a aplikujú stratégie riešenia správania. Účastníci môžu pracovať v skupinách a vytvoriť plán intervencie pre fiktívnu osobu s poruchou autistického spektra.
  - Táto aktivita sa môže použiť aj počas modulu 7

Aktivita: Vypracovať intervenčný plán pre fiktívne dieťa s poruchou autistického spektra

- **Cieľ:** Cieľom tejto aktivity je vytvoriť intervenčný plán pre fiktívne dieťa s poruchou autistického spektra na základe jeho špecifických potrieb a charakteristík.
- **Inštrukcie:**
  1. Rozdeľte účastníkov do malých skupín po 3-4 osoby.
  2. Každej skupine zadajte prípadovú štúdiu dieťaťa s poruchou autistického spektra. Prípadová štúdia by mala obsahovať charakteristiky dieťaťa, jeho silné a slabé stránky a problémové správanie.
  3. Vyzvite každú skupinu, aby si prípadovú štúdiu prezrela a prediskutovala špecifické potreby a ťažkosti dieťaťa.
  4. Následne požiadajte každú skupinu, aby vypracovala intervenčný plán pre dieťa zameraný na jeho potreby.
  5. Intervenčný plán by mal obsahovať konkrétne ciele, stratégie a intervencie zodpovedajúce potrebám dieťaťa.
  6. Keď každá skupina vypracuje svoj intervenčný plán, požiadajte ich, aby ho predstavili celej skupine.
  7. Po tom, ako každá skupina predstaví svoj plán, facilitujte skupinovú diskusiu s cieľom identifikovať spoločné body a osvedčené postupy pri tvorbe intervenčných plánov pre deti s poruchami autistického spektra.
  8. Odporúčajte účastníkom, aby si spoločné body a osvedčené postupy identifikované počas diskusie zapísali, a vo svojej praxi pri práci s deťmi s poruchami autistického spektra neskôr aplikovali.

Prípadová štúdia:

- *Meno: Alex*
- *Vek: 6*
- *Diagnóza: PAS*
- *Charakteristika:*
  - *Ťažkosti v sociálnej komunikácii*
  - *Limitované záujmy*

Funded by the European Union. Views and opinions expressed are those of the author(s) only and do not necessarily reflect those of the European Union or the European Education and Culture Executive Agency (EACEA). Neither the European Union nor EACEA can be held responsible for them.

        - *Prejavuje repetitívne správanie ako je mávanie rukami alebo otáčanie sa*
        - *Ťažkostí pri presunoch a pri zmenách v rutine*
    - *Intervenčný plán:*
        - *Cieľ: Zvýšiť zručností v oblasti sociálnej komunikácie*
        - *Stratégie:*
            - *Používanie vizuálnych pomôcok, ako sú obrázkové plány a sociálne príbehy, ktoré pomáhajú pri presunoch*
            - *Používanie metódy posilňovania na podporu pozitívnych sociálnych interakcií s rovesníkmi.*
        - *Intervencie:*
            - Sociálne skupiny *s inými deťmi s poruchami autistického spektra ale aj bez diagnózy, na zlepšenie zručností v sociálnej komunikácii*
            - *Zvýšenie hrových zručností zníženie sebestimulačného správania*

Aktivita zameraná na analýzu videa:

- Účastníci si pozrú video s intervenčnou stratégiou zameranou na problémové správanie jednotlivca a zhodnotia jej účinnosť.

Funded by the European Union. Views and opinions expressed are those of the author(s) only and do not necessarily reflect those of the European Union or the European Education and Culture Executive Agency (EACEA). Neither the European Union nor EACEA can be held responsible for them.

Príloha 6

Príklady navrhovaných aktivít zameraných na Princípy správania

- **Prezentácia s využitím vizuálnej podpory:**
    - Na vysvetlenie modelu ABC správania školiteľ použije vizuálnu pomôcku, napríklad tabuľku alebo diagram. Školiteľ môže napríklad použiť diagram na objasnenie toho, ako spolu súvisia antecedenty, správanie a dôsledky.
- **Hranie rolí:**
    - Účastníci simulujú model správania ABC, aby mu lepšie porozumeli. Môžu napríklad zahrať scenár, v ktorom antecedent vedie k správaniu, po ktorom nasleduje dôsledok.
    - Účastníci si precvičia zber údajov ABC pozorovaním hraného scenára (školiteľ a dobrovoľník)
        - Scenár 1:
            - Cieľové správanie: Dieťa vezme hračku inému dieťaťu a odmietne ju vrátiť.
            - Možné antecedenty: Dieťa vidí iné dieťa, ako sa hrá so želanou hračkou, chce sa hrať s rovnakou hračkou a má obmedzené schopnosti deliť sa o ňu.
            - Možné následky: Druhé dieťa sa rozplače alebo rozruší, učiteľ zasiahne a dieťa pokarhá a dieťa sa môže s hračkou hrať ďalej.

Funded by the European Union. Views and opinions expressed are those of the author(s) only and do not necessarily reflect those of the European Union or the European Education and Culture Executive Agency (EACEA). Neither the European Union nor EACEA can be held responsible for them.

        - Scenár 2:
            - Cieľové správanie: Dieťa je frustrované pri stavaní z kociek, hádže kocky a kričí.
            - Možné antecedenty: Kocky stále padajú, dieťa nedokáže vytvoriť štruktúru, ktorú si predstavovalo, a má obmedzenú frustračnú toleranciu.
            - Možné následky: Učiteľ ponúkne dieťaťu pomoc alebo ho presmeruje, ostatné deti sa zľaknú a dieťa dostane prestávku.
- **Skupinová aktivita:**
    - Účastníci určia príklady posilňovania a trestania. Účastníci môžu napríklad pracovať v skupinách a identifikovať príklady pozitívneho a negatívneho posilňovania z reálneho života.

Príloha 7

Príklady aktivít zameraných na Funkcie správania:

- Analýza prípadovej štúdie:
    - Účastníci analyzujú prípadovú štúdiu dieťaťa s poruchou autistického spektra a identifikujú rôzne funkcie správania. Prípadová štúdia môže napríklad opisovať dieťa, ktorý sa správa sebapoškodzujúco, aby unikol náročnej úlohe.
    - **Prípadová štúdia 1:**
        - *Renátka sedí v kruhu. Keď učiteľ/ka začne čítať príbeh, Renátka začne hlasno rozprávať a ruší skupinu. Učiteľ/ka si všimol/a, že Renátka sa takto správa len počas spoločného sedenia v kruhu.*
        - Funkcia správania: Správanie vyžadujúce pozornosť. Renátka sa takto správa, aby získala pozornosť učiteľa/ky a ostatných detí v skupine.
    - **Prípadová štúdia 2:**
        - *Max sa počas voľnej hry hrá s kockami. Keď iné dieťa náhodou prevráti jeho vežu, Max začne hlasno plakať a odmieta sa o svoje kocky podeliť. Učiteľ/ka si všimol/a, že Max sa takto správa, len keď mu niekto prevráti vežu.*
        - Funkcia správania u Maxa je získanie niečo hmatateľného. Max sa takto správa, aby sa vyhol zdieľaniu svojich kociek a získal pozornosť učiteľa.

- **Skupinová aktivita:**
    - Účastníci identifikujú funkcie správania v reálnych scenároch. Účastníci môžu napríklad pracovať v skupinách a určiť funkciu správania, keď dieťa dostane záchvat hnevu v obchode s potravinami.
    - **Prípadová štúdia:**

Funded by the European Union. Views and opinions expressed are those of the author(s) only and do not necessarily reflect those of the European Union or the European Education and Culture Executive Agency (EACEA). Neither the European Union nor EACEA can be held responsible for them.

        - *Dieťa menom Ema je so svojou matkou v obchode s potravinami. Ema sa začne hnevať, keď jej matka povie, že jej nemôže kúpiť obľúbené sladkosti, pretože sú nezdravé. Emina matka si všimla, že sa takto správa len v obchode s potravinami a len vtedy, keď jej povie, že si nemôže dať určitú potravinu.*
- **Hranie rolí:**
    - Účastníci simulujú rôzne funkcie správania, aby lepšie porozumeli téme. Účastníci môžu napríklad zahrať scenár, v ktorom sa dieťa správa tak, aby získalo pozornosť.

Príloha 8

Príklady navrhovaných aktivít na začiatku Dňa 2:

- **Aktivita na uvoľnenie:** Názov hry:
    - Účastníci dostanú vopred napísané kartičky z troch kategórií (antecedent, správanie, dôsledok). Zabezpečte, aby niektorí účastníci mali viacero kariet, a dajte účastníkom pokyn, aby našli ďalších, ktorých karty vytvárajú logickú postupnosť ABC.
        - Príklad: Antecedent: „Dieťa vidí hračku na poličke.“ Správanie: „Dieťa si hračku vypýta.“ Dôsledok: „Rodič dá dieťaťu hračku.“
    - Keď sa vytvoria malé skupiny, vyzvite ich, aby spojili svoje sekvencie ABC a vytvorili dlhšiu reťaz alebo príbeh. Vyzvite ich, aby si vymenili kartičky s dôsledkami a diskutovali o tom, ako by rôzne dôsledky mohli zmeniť správanie v nasledujúcej časti reťazca.
    - Požiadajte každú skupinu, aby sa krátko podelila o svoj reťazec správania a prediskutovala všetky zaujímavé zistenia o tom, ako môžu dôsledky ovplyvniť následné správanie.
    - Karty s príkladmi:
        - Antecedenty:
            - *Dieťaťu sa povie, že je čas upratať.*
            - *Dieťa naposledy jedlo pred niekoľkými hodinami.*
            - *Dieťa je v hlučnom, nadmerne stimulujúcom prostredí.*
        - Správanie:
            - *Dieťa dostane záchvat hnevu.*

Funded by the European Union. Views and opinions expressed are those of the author(s) only and do not necessarily reflect those of the European Union or the European Education and Culture Executive Agency (EACEA). Neither the European Union nor EACEA can be held responsible for them.

        - *Dieťa sa stiahne a odmieta hovoriť.*
        - *Dieťa udrie iné dieťa.*
    - Dôsledky:
        - *Dieťa dostane pozornosť dospelého.*
        - *Dieťa dostane desiatu.*
        - *Dieťa si môže oddýchnuť v tichom prostredí.*
        - *Dieťa je z tejto situácie vyvedené.*

Funded by the European Union. Views and opinions expressed are those of the author(s) only and do not necessarily reflect those of the European Union or the European Education and Culture Executive Agency (EACEA). Neither the European Union nor EACEA can be held responsible for them.

Príloha 9

Príklady navrhovaných aktivít na tému Meranie správania

- **Hranie rolí:**
  - Účastníci si zahrajú scenár simulujúci meranie správania. Napríklad jeden účastník môže vystupovať ako osoba s PAS, ktorá prejavuje problémové správanie, zatiaľ čo ostatní merajú správanie.

- **Aktivita zameraná na analýzu videa:**
  - Materiál:
    - Vopred vybrané krátke videoklipy (každý v dĺžke 2-5 minút), v ktorých deti s PAS prejavujú konkrétne cieľové správanie.
    - Hárky s údajmi o meraní správania pre každého účastníka (napr. frekvencia, trvanie, hárky so záznamom intervalov).
  - Inštrukcie:
    - Stručne definujte cieľové správanie, ktoré sa má merať, a zopakujte si, ako používať hárok s údajmi.
    - Prehrajte videoklip. Požiadajte účastníkov, aby samostatne zaznamenali údaje o cieľovom správaní.

Funded by the European Union. Views and opinions expressed are those of the author(s) only and do not necessarily reflect those of the European Union or the European Education and Culture Executive Agency (EACEA). Neither the European Union nor EACEA can be held responsible for them.

        - Prehrajte si klip (možno ho budete musieť prehrať viackrát).
        - Nechajte skupinu porovnať svoje údaje a prediskutovať prípadné nezrovnalosti.
        - Zopakujte si v skupine správne meranie.

- **Skupinová diskusia:**
    - Účastníci budú vyzvaní, aby sa podelili o svoje skúsenosti s meraním správania a o to, ako im pomohlo identifikovať problémové správanie.

Funded by the European Union. Views and opinions expressed are those of the author(s) only and do not necessarily reflect those of the European Union or the European Education and Culture Executive Agency (EACEA). Neither the European Union nor EACEA can be held responsible for them.

Príloha 10

Príklady aktivít zameraných na Funkčné hodnotenie správania

Analýza prípadovej štúdie

- **Prípadová štúdia**

Tomáško je trojročný chlapec navštevujúci materskú školu. Jeho učitelia informovali ostatných členov školského tímu, že sa v triede správa problémovo, napríklad udiera, hryzie a hádže predmety na spolužiakov a učiteľov.
Okrem toho Tomáško počas spoločného času v kruhu často vyrušuje, kričí, pohybuje sa a nesedí na mieste. Tomáškovi rodičia uviedli, že podobné správanie prejavuje aj doma, najmä keď je frustrovaný alebo preťažený. Bolo zistené, že Tomáško sa takto snaží komunikovať svoje potreby, čo vedie k frustrácii, keď sa nedokáže vyjadriť.

- Na riešenie Tomáškovho problémového správania vykonajú zamestnanci materskej školy funkčné hodnotenie správania (FBA), aby určili jeho príčiny. Funkčné hodnotenie správania bude zahŕňať pozorovanie Tomáška v triede, rozhovor s jeho rodičmi a učiteľmi a preskúmanie jeho školských a lekárskych záznamov.

- Cieľom FBA je riešiť otázky, ako napríklad: Čo spúšťačom Tomáškovho správania predtým, ako sa objaví? Aké konkrétne správanie prejavuje, keď sa cíti rozrušený alebo frustrovaný? Aké sú výsledky jeho konania a aký cieľ (ciele) jeho správanie napĺňa?

Funded by the European Union. Views and opinions expressed are those of the author(s) only and do not necessarily reflect those of the European Union or the European Education and Culture Executive Agency (EACEA). Neither the European Union nor EACEA can be held responsible for them.

- Na základe zistení FBA môžu zamestnanci materskej školy vytvoriť plán behaviorálnej intervencie (BIP) so stratégiami na zvládanie Tomáškovho problémového správania. Plán intervencie správania (BIP) môže zahŕňať poučenie Tomáška o vhodných alternatívnych činnostiach, ako je napríklad využitie určeného priestoru na upokojenie alebo odchod, keď sa cíti vystresovaný. Okrem toho by plán mohol zahŕňať taktiky na podporu správneho správania a ponúknutie Tomáškovi pozitívne posilnenie za prejavenie vhodného správania.

- Vykonaním funkčného hodnotenia správania (FBA) a vytvorením plánu intervencie v oblasti správania (BIP) bude mať predškolský tím lepšie nástroje na pomoc Tomáškovi pri jeho sociálnom a emocionálnom raste a na zlepšenie jeho edukačných výsledkov.

- Diskusia v skupine:
    - Účastníci budú vyzvaní, aby diskutovali o svojich poznatkoch o funkčnom hodnotení správania a o spôsoboch, ktoré im pomohli pri určovaní účelu problémového správania.

Príloha 11

Príklady aktivít zameraných na Stratégie eliminácie problémového správania

- **Hranie rolí:**
    - Účastníci si zahrajú scenár, v ktorom budú simulovať implementáciu stratégií na odstránenie problémového správania.
- **Skupinová aktivita:**
    - Účastníci budú vyzvaní, aby sa podelili o svoje skúsenosti s uplatňovaním stratégií na elimináciu problémového správania a o tom, ako im to pomohlo zvládnuť problémové správanie.
- **Practice Activity:**
    - Účastníci budú uplatňovať svoje vedomosti o stratégiách eliminácie správania v rámci spolupráce a riešenia problémov.
    - Materiály:
        - Prípadové štúdie: Pripravte si niekoľko krátkych prípadových štúdií opisujúcich problematické správanie s jasnou funkciou (vzor je uvedený nižšie).
        - Karty so stretégiami: Vytvorte sadu kariet. Na každej karte by mal byť názov a stručný opis inej stratégie eliminácie správania (príklady nižšie).

Funded by the European Union. Views and opinions expressed are those of the author(s) only and do not necessarily reflect those of the European Union or the European Education and Culture Executive Agency (EACEA). Neither the European Union nor EACEA can be held responsible for them.

- Inštrukcie:
    - Spravte prehľad bežných stratégií eliminácie správania (vyhasínanie, diferencované posilňovanie, tresty atď.).
    - Rozdeľte účastníkov do malých tímov (3-5 ľudí).
    - Každému tímu dajte inú prípadovú štúdiu.
    - Tímy majú obmedzený čas na výber stratégií zo „súboru nástrojov“ (Karty so stratégiami), ktoré by podľa nich boli účinné pre ich prípadovú štúdiu.
    - Musia zdôvodniť, prečo si vybrali jednotlivé stratégie a ako by ich realizovali na základe funkcie správania.
    - Podporujte diskusiu a spoluprácu v rámci tímov.
- Príklad prípadovej štúdie: Tomáško, štvorročný chlapec s poruchou autistického spektra, často kričí a plače, keď mu niekto vezme obľúbenú hračku. Pozorovanie naznačuje, že prístup k hračke (hmatateľná funkcia) udržiava toto správanie.
- Príklady Kariet so stratégiami:
    - Vyhasínanie (plánované ignorovanie): Odňatie posilňovača (hračky), ktorý nasleduje po problémovom správaní.
    - Diferenciálne posilňovanie iného správania (DRO): Posilňovanie neprítomnosti problémového správania (pokojného správania) počas stanovených období.
    - Funkčný komunikačný tréning (FCT): Naučte Tomáška vhodne si vypýtať hračku späť.
    - Úprava prostredia: Zabezpečenie dostupnosti viacerých preferovaných hračiek na zníženie počtu konfliktov.

Príloha 12

Príklady navrhovaných aktivít pre Stres a vyhorenie

- Definovanie stresu a vyhorenia
    - Stručná prezentácia:
        - Definujte stres (akútny vs. chronický) a vyhorenie (emocionálne vyčerpanie, depersonalizácia, znížená výkonnosť).
    - Diskusia:
        - Ako sa prejavujú v živote pedagógov?

Funded by the European Union. Views and opinions expressed are those of the author(s) only and do not necessarily reflect those of the European Union or the European Education and Culture Executive Agency (EACEA). Neither the European Union nor EACEA can be held responsible for them.

        - Aké sú špecifické stresory vo vašom pracovnom prostredí?
- Identifikácia osobných stresorov a varovných signálov
    - Materiál na rozdanie:
        - Kontrolný záznam o symptómoch stresu/vyhorenia.
        - Účastníci označia tie, ktoré sami pocítili.
    - Práca v malých skupinách:
        - Zdieľajte kontrolné zoznamy, diskutujte o spoločných znakoch a identifikujte včasné varovné signály, ktoré mohli prehliadnuť.
- Techniky zvládania stresu
    - Materiál na rozdanie:
        - Zoznam techník zvládania stresu (vrátane všímavosti, cvičenia, delegovania, riadenia času, atď.)
    - Brainstorming:
        - Požiadajte účastníkov, aby pridali všetky techniky, ktoré už používajú.
    - Aktivita “Rýchle rande”:
        - Účastníci sa striedajú vo dvojiciach, krátko sa podelia o svoje najúčinnejšie prostriedky na odbúranie stresu a vyskúšajú jeden nový nápad od svojho partnera.
- Prevencia a plánovanie opatrení
    - Zdôraznenie:
        - Kľúčové je proaktívne zvládanie stresu, nielen reagovanie, keď ste preťažení.
    - Samostatná práca:
        - Veďte účastníkov k vytvoreniu individuálneho akčného plánu
        - Vyberte dve-tri vysokoúčinné techniky zvládania stresu
        - Identifikujte prekážky, s ktorými sa môžete stretnúť
        - Vytvorte stratégie pre konzistentnosť (kedy, kde, ako často sa budú precvičovať).
- Podpora a zdroje
    - Diskutujte o dostupných školských systémoch podpory (mentoring, poradenstvo, atď.).
    - Poskytnite zoznam externých zdrojov (linky dôvery pre duševné zdravie, online komunity).

Funded by the European Union. Views and opinions expressed are those of the author(s) only and do not necessarily reflect those of the European Union or the European Education and Culture Executive Agency (EACEA). Neither the European Union nor EACEA can be held responsible for them.